Materiallar to’plami · Conference Proceedings

TIL, TARJIMA VA TA’LIM: GLOBAL KOMMUNIKATSIYA VA RAQAMLI INNOVATSIYALAR DAVRIDA YANGI YONDASHUVLAR

ADABIYOT, MADANIYAT VA IJODIY TARJIMA

03 October 2026

UDK 37

OTA’LIM-TARBIYA JARAYONIDA MILLIY VA UMUMINSONIY PEDAGOGIK QADRIYATLARNING UYG‘UNLIGI

Дурдона Rayimjon qizi Муродова*

Farg’ona davlat universiteti

✉ murodovadurdona83@gmail.com

ANNOTATSIYA

Mazkur tezisda ta’lim-tarbiya jarayonida milliy va umuminsoniy pedagogik qadriyatlarning o‘zaro uyg‘unligi masalasi yoritiladi. Sharq mutafakkirlari merosi, xususan, Forobiy, Beruniy, Ibn Sino, Alisher Navoiy va Abdulla Avloniylarning ta’lim, tarbiya, ma’naviy-axloqiy kamolot haqidagi qarashlari tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy ta’limda milliy qadriyatlarni umuminsoniy tamoyillar bilan uyg‘unlashtirishning pedagogik ahamiyati ochib beriladi. Ta’lim jarayonida vatanparvarlik, insonparvarlik, hamkorlik, bag‘rikenglik, mas’uliyat va mustaqil fikrlash kabi fazilatlarni shakllantirish yosh avlodning ma’naviy va intellektual rivojlanishining muhim omili sifatida qaraladi.

Kalit so‘zlar

pedagogik qadriyatlar, milliy qadriyatlar, umuminsoniy qadriyatlar, ta’lim-tarbiya, ma’naviy tarbiya, axloqiy tarbiya, pedagogik meros, shaxs kamoloti, vatanparvarlik, insonparvarlik.

DOI: 10.5281/zenodo.23278616

Kirish

Milliy va umuminsoniy qadriyatlar ta’lim-tarbiya jarayonining mazmunini belgilovchi muhim omillardan biridir. Har bir xalqning tarixiy tajribasi, ma’naviy merosi, urf-odatlari va axloqiy qarashlari uning pedagogik tafakkurida o‘z aksini topadi. Shu bilan birga, insonparvarlik, adolat, ezgulik, tinchlik, bag‘rikenglik va ilmga intilish kabi qadriyatlar milliy chegaralardan tashqarida ham umumiy ahamiyatga ega.

Sharq pedagogik tafakkurida insonning komillikka intilishi markaziy o‘rinlardan birini egallaydi. Forobiy bilimli va fazilatli insonni jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida ko‘rsa, Ibn Sino ta’lim va tarbiyani insonning aqliy, jismoniy va axloqiy rivojlanishi bilan bog‘laydi. Alisher Navoiy asarlarida ilm, odob, insonparvarlik va komillik g‘oyalari keng ifodalangan. Abdulla Avloniy esa ta’lim va tarbiyani millat taraqqiyotining muhim sharti sifatida talqin qiladi.

Bugungi ta’lim tizimida ushbu tarixiy meros zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uyg‘unlashmoqda. Xususan, shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim, kompetensiyaviy yondashuv, hamkorlik pedagogikasi va tarbiyaviy texnologiyalar o‘quvchining nafaqat bilim olishi, balki ijtimoiy va ma’naviy jihatdan rivojlanishini ham ko‘zda tutadi.

Ta’lim jarayonida milliy qadriyatlarni umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg‘unlashtirish o‘quvchilarda tarixiy xotira, milliy o‘zlikni anglash, boshqa madaniyatlarga hurmat, ijtimoiy mas’uliyat va muloqot madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Bunday yondashuv zamonaviy ta’limning tarbiyaviy imkoniyatlarini kengaytiradi.

Xulosa

Milliy va umuminsoniy pedagogik qadriyatlarning uyg‘unligi barkamol shaxsni tarbiyalashning muhim shartlaridan biridir. Tarixiy pedagogik merosni zamonaviy ta’lim tamoyillari bilan integratsiyalash ta’lim mazmunining ma’naviy-tarbiyaviy yo‘nalishini kuchaytiradi. Shu bois pedagogik jarayonda milliy merosdan foydalanish bilan bir qatorda umuminsoniy qadriyatlarni singdirish zamonaviy ta’limning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: O‘qituvchi, 1992. – 160 b.
2. Forobiy A.N. Fozil odamlar shahri / Tarj. A. Irisov. – Toshkent: Abdulla Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 1993. – 224 b.
3. Ibn Sino A. Tib qonunlari. 1-jild. – Toshkent: Fan, 1993. – 544 b.
4. Navoiy A. Mahbub ul-qulub. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2011. – 208 b.
5. Hasanboyev J., To‘raqulov X.A., Alqarov I.Sh., Usmanov N.O‘. Pedagogika. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2011. – 400 b.
6. Mavlonova R.A., To‘rayeva O.T., Holiqberdiyev K. Pedagogika. – Toshkent: O‘qituvchi, 2001. – 512 b.
7. Ochilov M. Muallim – qalb me’mori. – Toshkent: O‘qituvchi, 2001. – 432 b.
8. To‘xtaxodjayeva M.X. Pedagogika. – Toshkent: O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2010. – 400 b.